

Remissvar

Datum 2020-11-09

Fryshusets remissyttrande angående:

Utkast till lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet (dnr Ju2020/02657/L5)

Till: Regeringskansliet Justitiedepartementet

Inledning

Allmänt, Fryshuset har i remissvar avseende betänkandet Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85) lämnat en redogörelse när det gäller vår inställning till att avskaffa den s.k. ungdomsreduktionen och kravet på särskilda skäl för att döma till fängelse. Det svaret som Fryshuset tidigare redovisats gäller alltjämt där vi utifrån vår erfarenhet, kunskap och expertis i ämnet avskriver utredningens förslag till lagändring. I förhållande till betänkandets förslag anser dock Fryshuset att de förslag som lämnas i utkastet till lagrådsremiss är bättre utformade för att komma till rätta med den problematik som har identifierats då den utesluter onödiga repressionsökningar för mindre allvarlig brottslighet. De nu aktuella förslagen har enligt Fryshuset en tydligare koppling till behovet av insatser mot grov brottslighet, organiserad brottslighet och annan kriminalitet förenad med gruppåverkad/tillhörig brottslighet. Positivt är att utkastet även fortsatt utgår från barnkonventionen och belyser vikten av att ha kvar ett perspektiv där det finns vårdande insatser för unga under 18 år.

I detta svar vill vi framförallt rikta vår kritik till att unga 18-20 år ska kunna dömas till fängelse på livstid.

”I utkastet lämnas förslag som innebär att om någon som är 18–20 år har begått ett brott, och det för brottet är föreskrivet fängelse i lägst ett år eller mer, ska hans eller hennes ungdom inte beaktas särskilt vid straffmätningen. Det ska inte heller krävas särskilda skäl för att döma lagöverträdare i den åldersgruppen till fängelse, och samma straff ska kunna dömas ut som för andra myndiga lagöverträdare, t.ex. fängelse på livstid.”

”Med hänsyn till synsättet att unga personer typiskt sett har en outvecklad ansvarsförmåga vilket bl.a. påverkar förmågan till självkontroll. Unga är också generellt sett mer psykologiskt känsliga för bestraffning än vuxna. Samhället bör därför visa tolerans för den unges mognadsprocess. Det har också ansetts att frihetsberövanden, särskilt för unga lagöverträdare, kan motverka deras återanpassning i samhället och leda till att de fostras in i en kriminell livsstil och därmed öka risken för återfall i brott.”

Vi vill därför hänvisa till och visa medhåll till tidigare remissinstanser resonemang i utkastet:

”Några remissinstanser yttrar sig särskilt i frågan om ett höjt straffmaximum för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år. *Kriminalvården* anser att det skulle vara uppenbart olämpligt att införa en möjlighet att döma ut livstids fängelse för unga myndiga lagöverträdare, bl.a. eftersom risken för återfall i brott ökar utifrån längden på ett fängelsestraff och ett ökat bruk av sådana straff inte är ett lämpligt instrument för att uppnå en minskad brottslighet. En liknande uppfattning har *Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet* och *Örebro universitet* som bl.a. pekar på att

Remissvar

Datum 2020-11-09

ett tidsobestämt straff kan få genomgripande negativa effekter för en ung lagöverträdare. *Sveriges advokatsamfund* och *Göteborgs kommun* framhåller att det måste finnas ett absolut hinder mot att döma lagöverträdare under 21 år till livstids fängelse. ”

”Flera av dessa instansers invändningar, bl.a. att straffskärpningar och ett ökat användande av fängelse inte utgör effektiva åtgärder för att minska brottsligheten eller har någon återfallsförebyggande effekt, tar dock närmast sikte på ett ökat användande av fängelsestraff i allmänhet och gäller även andra myndiga lagöverträdare. Dessa synpunkter liksom andra liknande invändningar mot användande av livstidsstraffet har framförts i de lagstiftningsärenden som under senare år handlat om skärpningar av straffet för mord. ”

Fryshuset ser positivt på utkastets förslag enligt följande:

”För lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år kan också skälen för särbehandling vid straffmätningen fortfarande anses väga över när det gäller brottslighet av mindre allvarligt slag. Som några remissinstanser påpekar begår majoriteten av unga lagöverträdare ett eller ett par mindre allvarliga brott och slutar inte sällan att begå brott när de blir äldre. För att undvika onödiga repressionsökningar bör sådan mindre allvarlig brottslighet även fortsättningsvis omfattas av en generell ungdomsreduktion och unga myndiga lagöverträdare på så sätt även fortsättningsvis mötas av en större tolerans från samhällets sida. Utredningens förslag om en vid alla former av brottslighet slopad ungdomsreduktion för unga myndiga lagöverträdare bör därför inte genomföras.”

Fler kostnader:

Möjlighet till en väl anpassad, planerad och strukturerad utsluss i kombination med hög kvalitet på vistelsen (utbildningar, behandling/rehabilitering, arbetspraktik) inom kriminalvården kommer att vara avgörande i huruvida individen lyckas återanpassa sig till samhället efter avsatt tid. Insatser bör också ses över så att det är möjligt att även erbjudas till gängmedlemmar som idag i många fall inte nås av insatser så de kan i god tid förberedas inför frigivning. Kontakt med civilsamhället (idag framförallt möjliggjort genom Stadsbidrag) och ett mottagande av samhället i mottagande kommun där dörrar öppnas och möjligheter skapas och där individer ses som framtida resurser och inte stämplas för alltid som brottslingar kommer att vara avgörande. Där samhället har ett helhetsgrepp i en samverkan där roller och ansvar är tydliga mellan frivård, kommun och civilsamhälle. Därför ser vi att det är största vikt att åtgärder ämnade till att minska återfall och främja en återanpassning är med i kalkylen. Där kostnader som innefattar åtgärder även utanför kriminalvården räknas in.

På Stiftelsen Fryshuset vägnar,

Camila Salazar Atías

Kriminolog och kunskapsområdeschef Föredöme och Framtidstro